

Shri Kumarswami Mahavidyalaya, Ausa

Department of Library

SRTMU, Nanded.

B A Third Year

5th Semester Examination

November/December 2025

Question Papers

This question paper contains 2 printed pages]

CB—349—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Third Year) (Fifth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

HISTORY

Paper X

(Social Reformers in Maharashtra and Awakening Movements)

(Tuesday, 2-12-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 Noon

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

N.B. :- (i) Solve all questions.

(ii) All questions carry equal marks.

(i) सर्व प्रश्न सोडवा.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. Explain the causes of social reform movement in Maharashtra. 10

महाराष्ट्रातील सामाजिक सुधारणा चळवळीची कारणे स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Describe the social work of Rajarshi Shahu Maharaj.

राजर्षि शाहू महाराज यांच्या सामाजिक कार्याचे वर्णन करा.

P.T.O.

X315YE2E4BCX315YE2E4BCX315YE2E4BCX315YE2E4BC

WT

(2)

CB—349—2025

2. Review the social work of Mahatma Jotiba Phule. 10

महात्मा ज्योतिबा फुले यांच्या सामाजिक कार्याचा आढावा घ्या.

Or

(किंवा)

Explain the educational work of Maharshi Vitthal Ramji Shinde.

महर्षि विठ्ठल रामजी शिंदे यांचे शैक्षणिक कार्य स्पष्ट करा.

3. Explain the educational work of Mahatma Jotiba Phule. 10

महात्मा ज्योतिबा फुले यांचे शैक्षणिक कार्य स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Give information about the social work of Gopal Ganesh Agarkar.

गोपाळ गणेश आगरकर यांच्या सामाजिक कार्याची माहिती द्या.

4. State the effects of social reform movement in Maharashtra. 10

महाराष्ट्रातील सामाजिक सुधारणा चळवळीचे परिणाम विशद करा.

Or

(किंवा)

Explain the educational work of Rajarshi Shahu Maharaj.

राजर्षि शाहू महाराजांचे शैक्षणिक कार्य स्पष्ट करा.

X315YE2E4BCX315YE2E4BCX315YE2E4BCX315YE2E4BC

This question paper contains 3 printed pages]

CB-51-2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Third Year) (Fifth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

ECONOMICS

Paper IX

(History of Economic Thoughts)

(Friday, 14-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 Noon

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

N.B. :- (1) Attempt All questions.

(2) All questions carry equal marks.

(1) सर्व प्रश्न सोडवा.

(2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. Explain the economic nationalism of Friedrich List. 10

फ्रेडरिक लिस्टचा आर्थिक राष्ट्रवाद स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Critically examine the Malthusian Theory of Population.

माल्थसच्या लोकसंख्या सिद्धांताचे टिकात्मक परिक्षण करा.

P.T.O.

X315Y1D9EF3X315Y1D9EF3X315Y1D9EF3X315Y1D9EF3

WT

(2)

CB-51-2025

2. State the main features of Mercantalism. 10

व्यापारवादाची प्रमुख वैशिष्ट्ये सांगा.

Or

(किंवा)

Explain the David Ricardo's theory of value and wage.

डेव्हिड रिकार्डो यांचा मूल्य व वेतनाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

3. What is Physiocracy ? Explain the causes of rise of Physiocracy. 10

निसर्गवाद म्हणजे काय ? निसर्गवादाच्या उदयाची कारणे स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Explain the Adam Smith's theory of value.

अॅडम स्मिथचा मूल्य सिद्धांत स्पष्ट करा.

4. Explain the role of innovation in Economic development. 10

आर्थिक विकासातील नवप्रवर्तनाची भूमिका स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Explain the Karl Marx's surplus value theory.

कार्ल मार्क्स यांचा अतिरिक्त मूल्य सिद्धांत स्पष्ट करा.

X315Y1D9EF3X315Y1D9EF3X315Y1D9EF3X315Y1D9EF3

WT

(3)

CB-51-2025

5. Write short notes on any *two* of the following :

10

- (i) Quesney's Economics Tables
- (ii) Surplus Value
- (iii) Division of Labour
- (iv) Natural Order.

खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा :

- (i) क्वेस्नेचा आर्थिक तक्ता
- (ii) अतिरीक्त मूल्य
- (iii) श्रम विभागणी
- (iv) नैसर्गीक व्यवस्था.

CB-51-2025

3

X315Y1D9EF3X315Y1D9EF3X315Y1D9EF3X315Y1D9EF3

This question paper contains 3 printed pages]

CB—53—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Third Year) (Fifth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

ECONOMICS

Paper IX (DSE-ECO-IX)

(Industrial Economics) (Optional)

(Friday, 14-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 Noon

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

N.B. :- (1) Attempt *All* questions.

(2) *All* questions carry equal marks.

(1) सर्व प्रश्न सोडवा.

(2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. What is Industrial Economics ? Explain the scope of Industrial Economics. 10

औद्योगिक अर्थशास्त्र म्हणजे काय ? औद्योगिक अर्थशास्त्राची व्याप्ती स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

What is Small Scale Industries ? State the importance of small scale industries.

लघु उद्योग म्हणजे काय ? लघु उद्योगाचे महत्व सांगा.

P.T.O.

X315Y294EE7X315Y294EE7X315Y294EE7X315Y294EE7

WT

(2)

CB—53—2025

2. Explain the factors affecting on Industrial Location. 10

औद्योगिक स्थानिकीकरणवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

State the remedial measures of Industrial Sickness.

औद्योगिक आजारपणावरील उपाय-योजना सांगा.

3. Explain the trends of Industrial growth after 1991. 10

1991 च्या नंतर औद्योगिक विकासाची प्रवृत्ती स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Write the problems of sugar industry in India.

भारतातील साखर उद्योगाच्या समस्या लिहा.

4. Write the importance of Industrialization in economic development. 10

आर्थिक विकासात औद्योगिकीकरणाचे महत्व लिहा.

Or

(किंवा)

State the importance of agro-based Industries.

कृषि आधारित उद्योगाचे महत्व सांगा.

X315Y294EE7X315Y294EE7X315Y294EE7X315Y294EE7

WT

(3)

CB—53—2025

5. Write short notes on (any two) : 10

- (i) Importance of Multinational Corporations
- (ii) Public Enterprises
- (iii) Disadvantages of Multinational Corporations
- (iv) Partnership.

थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

- (i) बहुराष्ट्रीय कंपन्यांचे महत्त्व
- (ii) सार्वजनिक उपक्रम
- (iii) बहुराष्ट्रीय कंपन्यांचे तोटे
- (iv) भागीदारी.

CB—53—2025

3

X315Y294EE7X315Y294EE7X315Y294EE7X315Y294EE7

This question paper contains 2 printed pages]

CB—218—2025

FACULTY OF INTERDISCIPLINARY STUDIES
B.A. (Third Year) (Fifth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

Paper XIII

(Reference and Information Sources and Services)

(Monday, 24-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 noon

Time—Two Hours

Maximum Marks—40

N.B. :- (i) Attempt all questions.

(ii) All questions carry equal marks.

(i) सर्व प्रश्न सोडवा.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. What is the Information Service ? Discuss the primary information sources. 10

माहिती सेवा म्हणजे काय ? माहितीच्या प्राथमिक साधनांवर चर्चा करा.

Or

(किंवा)

Discuss the Ready Reference Service and Long Range Reference Service.

शॉप्र संदर्भ सेवा आणि विलंबित संदर्भ सेवा यावर चर्चा करा.

2. Explain the functions of reference service in detail. 10

संदर्भ सेवेची कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा.

P.T.O.

X315Y46F601X315Y46F601X315Y46F601X315Y46F601

WT

(2)

CB—218—2025

Or

(किंवा)

State the qualities of reference Librarian.

संदर्भ ग्रंथपालाच्या अंगी असणाऱ्या गुणांची चर्चा करा.

3. Write an essay on Secondary Information Sources. 10

द्वितीयक माहिती साधनांवर निबंध लिहा.

Or

(किंवा)

Discuss why reference service is need in Library.

ग्रंथालयात संदर्भ सेवेची आवश्यकता का आहे ? चर्चा करा.

4. Write short notes on (any two) : 10

(i) Tertiary information sources

(ii) User education

(iii) Online reference services

(iv) Reference service.

थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोनवर) :

(i) तृतीयक माहिती साधने

(ii) उपभोक्ता प्रशिक्षण

(iii) ऑनलाईन संदर्भ सेवा

(iv) संदर्भ सेवा.

CB—218—2025

2

X315Y46F601X315Y46F601X315Y46F601X315Y46F601

This question paper contains 3 printed pages]

CB—215—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Third Year) (Fifth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

SOCIOLOGY

Paper IX (DSE)

(Modern Sociological Thinkers)

(Monday, 24-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 noon

Time—Two Hours

Maximum Marks—50

N.B. :— (i) Attempt all questions.

(ii) All questions carry equal marks.

(i) सर्व प्रश्न सोडवा.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. Elaborate the meaning and nature of social thought. 10

सामाजिक विचाराचा अर्थ आणि स्वरूप विशद करा.

P.T.O.

X315Y680638X315Y680638X315Y680638X315Y680638

WT

(2)

CB—215—2025

Or

(किंवा)

Explain Charles Horton Cooley's concept of primary group.

चार्लस हॉर्टन कुलेची प्राथमिक समूहाची संकल्पना स्पष्ट करा.

2. Explain George Herbert Mead's concept of 'self'. 10

जॉर्ज हर्बर्ट मीडची 'स्वत्व' ची संकल्पना स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Mention the types of function of Robert Merton.

रॉबर्ट मर्टनच्या प्रकार्यांचे प्रकार सांगा.

3. Discuss Talcott Parsons' theory of functionalism. 10

टॉलकॉट पारसन्सच्या प्रकार्यवादाच्या सिद्धांताची चर्चा करा.

Or

(किंवा)

Explain the importance of social thoughts.

सामाजिक विचारांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

4. Write a biography of R.K. Merton. 10

आर. के. मर्टन यांचे जीवनचरित्र लिहा.

X315Y680638X315Y680638X315Y680638X315Y680638

WT

(3)

CB-215-2025

Or

(किंवा)

Elaborate the symbolic interactionism of G.H. Mead.

जी. एच. मीडचा प्रतीकात्मक अंतर्क्रियावाद विस्तार करा.

5. Analyze the social process of C.H. Cooley.

10

सी.एच. कुलेच्या सामाजिक प्रक्रियेचे विश्लेषण करा.

Or

(किंवा)

Write a biography of Talcott Parsons.

टॉलकॉट पारसनसचे जीवन-चरित्र लिहा.

CB-215-2025

3

X315Y680638X315Y680638X315Y680638X315Y680638

This question paper contains 3 printed pages]

CB-214-2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Third Year) (Fifth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

SOCIOLOGY

Paper IX

(Classical Sociological Thinkers)

(Monday, 24-11-2025)

Time: 10.00 a.m. to 12.00 noon

Time—Two Hours

Maximum Marks—50

N.B. :- (i) Attempt All questions.

(ii) All questions carry equal marks.

(i) सर्व प्रश्न सोडवा.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(iii) विद्यार्थ्यांनी मुळ इंग्रजी प्रश्न पहावेत.

1. Explain the historical contest of sociological thoughts. 10

समाजशास्त्रीय विचारांची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.

P.T.O.

X315Y67BAE3X315Y67BAE3X315Y67BAE3X315Y67BAE3

WT

(2)

CB-214-2025

Or

(किंवा)

Discuss on Auguste Comte's law of human progress.

ऑगस्ट कॉम्टेच्या मानवी प्रगतीच्या नियमावर चर्चा करा.

2. Write a biography of Herbert Spencer. 10

हर्बर्ट स्पेन्सरचा जीवन वृत्तांत लिहा.

Or

(किंवा)

Explain the Emile Durkheim's theory of division of labour.

एमिल ड्यूरखाईमचा श्रम विभाजनाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

3. Explain the Max Weber's concept of bureaucracy. 10

मॅक्स वेबरचा नौकरशाहीची संकल्पना स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Write the roots of sociological thoughts.

समाजशास्त्रीय विचारांचे मुळाधार लिहा.

4. Write a biography of Auguste Comte. 10

ऑगस्ट कॉम्टेचा जीवनवृत्तांत लिहा.

X315Y67BAE3X315Y67BAE3X315Y67BAE3X315Y67BAE3

WT

(3)

CB-214-2025

Or

(किंवा)

Explain the Max Weber's theory of social action.

मॅक्स वेबरचा सामाजिक क्रिया सिद्धांत स्पष्ट करा.

5. Discuss on Emile Durkheim's theory of suicide.

एमिल डरखाईमच्या आत्महत्या सिद्धांतावर चर्चा करा.

10

Or

(किंवा)

Explain Herbert Spencer's theory of organic society.

हर्बर्ट स्पेन्सरचा समाजाचा सेंद्रिय सिद्धांत स्पष्ट करा.

CB-214-2025

3

X315Y67BAE3X315Y67BAE3X315Y67BAE3X315Y67BAE3

This question paper contains 3 printed pages]

CB-214-2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Third Year) (Fifth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

SOCIOLOGY

Paper IX

(Classical Sociological Thinkers)

(Monday, 24-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 noon

Time—Two Hours

Maximum Marks—50

N.B. :- (i) Attempt All questions.

(ii) All questions carry equal marks.

(i) सर्व प्रश्न सोडवा.

(ii) सर्व प्रश्नांचा समान गुण आहेत.

(iii) विद्यार्थ्यांनी मुळ इंग्रजी प्रश्न पहावेत.

1. Explain the historical context of sociological thoughts. 10

समाजशास्त्राच्या विचारांचा ऐतिहासिक पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.

P.T.O.

X315Y67BAE3X315Y67BAE3X315Y67BAE3X315Y67BAE3

WT

(2)

CB-214-2025

Or

(किंवा)

Discuss on Auguste Comte's law of human progress.

ऑगस्ट कॉम्टेच्या मानवी प्रगतीच्या नियमावर चर्चा करा.

2. Write a biography of Herbert Spencer. 10

हर्बर्ट स्पेन्सरचा जीवन वृत्त लिहा.

Or

(किंवा)

Explain the Emile Durkheim's theory of division of labour.

एमिल ड्यूरकाइमचा श्रम विभाजनाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

3. Explain the Max Weber's concept of bureaucracy. 10

मॅक्स वेबरची नौकरशाहीची संकल्पना स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Write the roots of sociological thoughts.

समाजशास्त्राच्या विचारांचे मूळधार लिहा.

4. Write a biography of Auguste Comte. 10

ऑगस्ट कॉम्टेचा जीवनवृत्त लिहा.

X315Y67BAE3X315Y67BAE3X315Y67BAE3X315Y67BAE3

This question paper contains 4 printed pages]

CB—259—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Third Year) (Fifth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

ENGLISH (Optional)

Paper X

(Modern English Structure — Understanding English Phonology)

(Thursday, 27-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 Noon

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

N.B. — (1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

(3) Draw diagrams wherever necessary.

1. Write short notes on any two of the following : 10

(i) Soft Palate

(ii) Nasal Sounds

(iii) Back Vowels

(iv) Alveolar Ridge (Teeth Ridge).

2. (A) Give a three-term description for any five of the following : 5

(i) /t/

P.T.O.

X315Y6E0025X315Y6E0025X315Y6E0025X315Y6E0025

WT

(2)

CB—259—2025

(ii) /tʃ/

(iii) /ɪ/

(iv) /p/

(v) /v/

(vi) /m/

(vii) /j/

(B) Write the IPA symbols for any five of the following descriptions : 5

(i) Voiced alveolar nasal

(ii) Voiced bilabial plosive

(iii) Central unrounded weak vowel

(iv) Voiced bilabial semi-vowel

(v) Voiceless glottal fricative

(vi) Back rounded close vowel

(vii) Voiced palato-alveolar affricate

3. (A) Mark the syllables in any five of the following : 5

(i) Water

(ii) Before

(iii) Principal

X315Y6E0025X315Y6E0025X315Y6E0025X315Y6E0025

WT

(3)

CB—259—2025

- (iv) Attend
- (v) Paper
- (vi) Attack
- (vii) Understand.

(B) Transcribe any *five* of the following words :

- (i) Culture
- (ii) Nation
- (iii) Danger
- (iv) Prepare
- (v) Easy
- (vi) Attachment
- (vii) Friend.

4. (A) Write strong and weak forms of any *five* of the following words : 5

- (i) Was
- (ii) Are
- (iii) Of
- (iv) Must
- (v) An
- (vi) Sir
- (vii) And.

P.T.O.

X315Y6E0025X315Y6E0025X315Y6E0025X315Y6E0025

WT

(4)

CB—259—2025

(B) Transcribe any *five* of the following sentences using weak forms : 5

- (i) She has been waiting.
- (ii) People must follow traffic rules.
- (iii) I am a good student.
- (iv) He has asked for help.
- (v) Sit down.
- (vi) How good this pen is ?
- (vii) Ram is going to his village.

5. Transcribe any *five* of the following sentences marking stress and tone-groups where necessary : 10

- (i) My friends have given me this gift.
- (ii) He was a good bowler, wasn't he ?
- (iii) They are enjoying the seaside.
- (iv) Which bus would you prefer ?
- (v) When the guests came, I went to attend them.
- (vi) Bring me some tea, please.
- (vii) Man is a social animal.

CB—259—2025

4

X315Y6E0025X315Y6E0025X315Y6E0025X315Y6E0025

This question paper contains 3 printed pages]

CB—260—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Third Year) (Fifth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

SOCIOLOGY

Paper X

(Methods of Social Research)

(Thursday, 27-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 Noon

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

N.B. :- (1) Attempt All questions.

(2) All questions carry equal marks.

(1) सर्व प्रश्न सोडवा.

(2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. Explain the meaning of social research and discuss the stages of social research. 10

सामाजिक संशोधनाचा अर्थ सांगून सामाजिक संशोधनाच्या अवस्थांची चर्चा करा.

Or

(किंवा)

Elaborate the importance of hypothesis.

गृहितकृत्याचे महत्त्व विशद करा.

P.T.O.

X315Y6E12CCX315Y6E12CCX315Y6E12CCX315Y6E12CC

WT

(2)

CB—260—2025

2. State the importance of objectivity in social research. 10

सामाजिक संशोधनात वस्तुनिष्ठतेचे महत्त्व सांगा.

Or

(किंवा)

Explain the characteristics of hypothesis.

गृहितकृत्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

3. Write the characteristics of social research. 10

सामाजिक संशोधनाची वैशिष्ट्ये लिहा.

Or

(किंवा)

Elucidate the necessity of research design.

संशोधन आराखड्याची आवश्यकता विशद करा.

4. Take review the types of research design. 10

संशोधन आराखड्याच्या प्रकारांचा आढावा घ्या.

Or

(किंवा)

State the meaning of content analysis and narrate the characteristics of content analysis.

आशय विश्लेषणाचा अर्थ सांगून आशय विश्लेषणाच्या वैशिष्ट्यांचे विवेचन करा.

X315Y6E12CCX315Y6E12CCX315Y6E12CCX315Y6E12CC

WT

(3)

CB—260—2025

5. Discuss the characteristics of Case Study method. 10

व्यष्टी अध्ययन तंत्राच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

Or

(किंवा)

Explain the various difficulties in achieving objectivity in social research.

सामाजिक संशोधनात वस्तुनिष्ठता निर्मितीतील विविध अडथळे स्पष्ट करा.

CB—260—2025

3

X315Y6E12CCX315Y6E12CCX315Y6E12CCX315Y6E12CC

This question paper contains 3 printed pages]

CB-261-2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Third Year) (Fifth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

PUBLIC ADMINISTRATION

Paper X

(Indian Administration)

(Thursday, 27-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 Noon

Time-2 Hours

Maximum Marks-50

N.B. :- (1) Attempt All questions.

(2) All questions carry equal marks.

(1) सर्व प्रश्न सोडवा.

(2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. Write an essay on Revenue Administration in Akbar period. 10

अकबरकालीन महसूल प्रशासनावर निबंध लिहा.

Or

(किंवा)

State the powers and functions of Prime Minister of India.

भारताच्या पंतप्रधानाचे अधिकार व कार्ये सांगा.

P.T.O.

X315Y6E2408X315Y6E2408X315Y6E2408X315Y6E2408

WT

(2)

CB-261-2025

2. Write an essay on 1935 Act.

10

1935च्या कायदावर निबंध लिहा.

Or

(किंवा)

Elucidate Judicial Activism of Supreme Court of India.

भारताच्या सर्वोच्च न्यायालयाची न्यायिक सक्रियता विशद करा.

3. Explain the salient features of Indian Administration.

10

भारतीय प्रशासनाची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Write the structure and functions of Council of Ministers.

मंत्रीपरिषदेची रचना आणि कार्ये लिहा.

4. State the functions of Lok Sabha.

10

लोकसभेची कार्ये सांगा.

Or

(किंवा)

Explain the structure of Supreme Court of India.

भारताच्या सर्वोच्च न्यायालयाची रचना स्पष्ट करा.

X315Y6E2408X315Y6E2408X315Y6E2408X315Y6E2408

WT

(3)

CB—261—2025

5. Write short notes on any two of the following :

10

- (i) Urban Administration in Sindhu Culture
- (ii) Indian Administration After 1947
- (iii) The President
- (iv) Rajya Sabha.

खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा :

- (i) सिंधू संस्कृतीमधील शहरी प्रशासन
- (ii) 1947 नंतरचे भारतीय प्रशासन
- (iii) राष्ट्रपती
- (iv) राज्यसभा.

CB—261—2025

3

X315Y6E2408X315Y6E2408X315Y6E2408X315Y6E2408

This question paper contains 3 printed pages]

CB-262-2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Third Year) (Fifth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

PUBLIC ADMINISTRATION

Paper X

(Office Administration)

(Thursday, 27-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 Noon

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

N.B. :- (i) Attempt all questions.

(ii) All questions carry equal marks.

(i) सर्व प्रश्न सोडवा.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. Explain the function of office administration. 10

कार्यालय प्रशासनाची कार्य स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Write the methods of filing.

नसतीकरणाच्या पद्धती लिहा.

P.T.O.

X315Y42959BX315Y42959BX315Y42959BX315Y42959B

WT

(2)

CB-262-2025

2. State the meaning of office administration and explain its importance. 10

कार्यालय प्रशासनाचा अर्थ सांगून महत्व स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

State the causes and consequence of corruption.

भ्रष्टाचाराची कारणे व परिणाम सांगा.

3. What is office manual ? Write its type. 10

कार्यालय माहिती पुस्तिका म्हणजे काय ? त्याचे प्रकार लिहा.

Or

(किंवा)

State the elements of office environments.

कार्यालयीन वातावरणाचे घटक स्पष्ट करा.

4. Write the qualities of head of institute. 10

कार्यालय प्रमुखाचे गुण लिहा.

Or

(किंवा)

Write the importance of office lighting.

कार्यालय प्रकाश व्यवस्थेचे महत्व लिहा.

X315Y42959BX315Y42959BX315Y42959BX315Y42959B

WT

(3)

CB—262—2025

5. Write short notes on any two of the following :

10

- (i) Red Tapism
- (ii) The importance of office
- (iii) Service book
- (iv) The types of report.

थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोनवर) :

- (i) लालफितशाही
- (ii) कार्यालयाचे महत्व
- (iii) सेवा पुस्तिका
- (iv) अहवालाचे प्रकार.

CB—262—2025

3

X315Y42959BX315Y42959BX315Y42959BX315Y42959B

This question paper contains 3 printed pages]

CB—301—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Third Year) (Fifth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

HISTORY

Paper-IX

(History of Modern India) (1857 to 1947 AD)

(Saturday, 29-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 noon

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

N.B. :- (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

(i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. State the causes of uprising of 1857. 10

1857 च्या उठावाची कारणे सांगा.

Or

(किंवा)

Give the information about functions of Brahma Samaj.

ब्रह्मो समाजाच्या कार्याची माहिती सांगा.

P.T.O.

X315Y1737F8X315Y1737F8X315Y1737F8X315Y1737F8

WT

(2)

CB—301—2025

2. Describe in short the achievements of Lal, Bal, Pal in Indian Freedom Movement. 10

भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीतील लाल, बाल, पाल यांच्या कामगिरीचे थोडक्यात वर्णन करा.

Or

(किंवा)

State the working system of moderate leaders.

मवाळ नेत्यांची कार्यपद्धती विशद करा.

3. State the effects of the uprising of 1857. 10

1857 च्या उठावाचे परिणाम सांगा.

Or

(किंवा)

Write the causes of the rise of nationalism.

राष्ट्रवादाच्या उदयाची कारणे लिहा.

4. Give the information about functions of Arya Samaj. 10

आर्य समाजाच्या कार्याची माहिती सांगा.

Or

(किंवा)

State Lord Ripon's policy of press.

लॉर्ड रिपनच्या वृत्तपत्रविषयक धोरणाची माहिती सांगा.

X315Y1737F8X315Y1737F8X315Y1737F8X315Y1737F8

WT

(3)

CB—301—2025

5. Write short notes on (any two) :

10

(i) Rise of Extremist Nationalism

(ii) Hunter Commission

(iii) Satyashodhak Samaj

(iv) Dadabhai Naoroji.

थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

(i) जहाल राष्ट्रवादाच्या उदयाची कारणे

(ii) हंटर कमिशन

(iii) सत्यशोधक समाज

(iv) दादाभाई नौरोजी.

CB—301—2025

3

X315Y1737F8X315Y1737F8X315Y1737F8X315Y1737F8

This question paper contains 3 printed pages]

CB—303—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Third Year) (Fifth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

GEOGRAPHY

Paper-XIII

(Evolution of Geographical Thoughts)

(Saturday, 29-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 noon

Time—2 Hours

Maximum Marks—40

N.B. :- (i) Attempt all questions.

(ii) Use of map stencils is allowed.

(iii) Neat diagrams and sketch maps should be drawn wherever necessary.

(i) सर्व प्रश्न सोडवा.

(ii) नकाशा स्टेंसिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

(iii) योग्य त्या ठिकाणी सुन्नक आकृत्या व आराखडे काढणे आवश्यक आहेत.

1. Explain the contribution of ancient Roman geographers in the development of geographical thought. 15

भौगोलिक विचारांच्या विकासातील प्राचीन रोमन भूगोलज्ञांचे योगदान स्पष्ट करा.

P.T.O.

X315Y174264X315Y174264X315Y174264X315Y174264

WT

(2)

CB—303—2025

Or

(किंवा)

Give details about the contribution of Vidal De La Blache in the development of geography.

भूगोल विषयाच्या विकासात व्हीदाल द ला ब्लाश यांचे योगदान यावर सविस्तर माहिती द्या.

2. Give details on statistical approach in geography. 15

भूगोलातील सांख्यिकी दृष्टिकोन यावर सविस्तर माहिती द्या.

Or

(किंवा)

Give the definition of model and explain the significance and types of model.

प्रतिमानाची व्याख्या देवून प्रतिमानाचे महत्व आणि प्रकार स्पष्ट करा.

3. Write short notes on any two of the following : 10

(i) Ancient Indian Geographers

(ii) Systematic Approach in Geography

(iii) Heart land Theory

(iv) Types of Region.

X315Y174264X315Y174264X315Y174264X315Y174264

WT

(3)

CB—303—2025

खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा :

- (i) प्राचीन भारतीय भूगोलतंत्र
- (ii) भूगोलातील पद्धतशीर दृष्टीकोन
- (iii) हृदय स्थल सिद्धांत
- (iv) प्रदेशाचे प्रकार.

CB—303—2025

3

X315Y174264X315Y174264X315Y174264X315Y174264

This question paper contains 3 printed pages]

CB—350—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Third Year) (Fifth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

GEOGRAPHY

Paper XIV (DGE-I)

(Geography of India)

(Tuesday, 2-12-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 Noon

Time—2 Hours

Maximum Marks—40

N.B. :- (i) Attempt all questions.

(ii) Draw neat diagram wherever necessary.

(iii) Use of map stencils is allowed.

(i) सर्व प्रश्न सोडवा.

(ii) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

(iii) नकाशा स्टेंसिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

1. State the major physical divisions of India and write in detail about the north Indian plains. 15

भारताचे प्रमुख प्राकृतिक विभाग सांगून उत्तर भारतीय मैदानाविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

P.T.O.

X315YE2D034X315YE2D034X315YE2D034X315YE2D034

WT

(2)

CB—350—2025

Or

(किंवा)

What is monsoon climate ? Write in detail about climatic seasons of India.

मोसमी हवामान म्हणजे काय ? भारतातील हवामान ऋतूविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

2. Describe the various types of soil in India. 15

भारतातील विविध मृदा प्रकारांचे वर्णन करा.

Or

(किंवा)

Explain the impact of globalization on Indian agriculture.

भारतीय कृषीवर जागतिकीकरणाचा होणारा प्रभाव स्पष्ट करा.

3. Write short notes on any two of the following : 10

(i) Ganga river

(ii) Norwesters

(iii) Gender distribution

(iv) Food security.

X315YE2D034X315YE2D034X315YE2D034X315YE2D034

WT

(3)

CB—350—2025

खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा :

- (i) गंगा नदी
- (ii) नार्वेस्टर्स
- (iii) लिंग भेद
- (iv) अन्न सुरक्षा.

CB—350—2025

3

X315YE2D034X315YE2D034X315YE2D034X315YE2D034

This question paper contains 2 printed pages]

1001—2025

FACULTY OF ALL

B.A./B.Com./B.Sc. (Third Year) (Fifth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

(CBCS/New Pattern)

ENVIRONMENTAL STUDIES (Compulsory)

(Wednesday, 12-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 noon

Time—2 Hours

Maximum Marks—40

- N.B. :- (i) Attempt all questions.
(ii) All questions carry equal marks.
(iii) Illustrate your answer with suitable well labelled diagram wherever necessary.
- (i) सर्व प्रश्न सोडवा.
(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
(iii) आवश्यक असेल तेथे आकृती काढून नावे द्या.
1. Explain renewable resources in detail with suitable examples. 15
अक्षयक्षम साधन संपत्तीची उदाहरणासह सविस्तर माहिती लिहा.
Or/किंवा
(a) Write a note on uses of Land Resources. 8
भूसंपदेचे उपयोग ह्यावर माहिती लिहा.
(b) Explain the need for public awareness in environmental conservation. 7
पर्यावरण संवर्धनात जनजागृतीचे महत्त्व यावर सविस्तर माहिती लिहा.

P.T.O.

X315YD1291BX315YD1291BX315YD1291BX315YD1291B

WT

(2)

1001—2025

2. Define biodiversity and explain biogeographical classification of India. 15
जैवविविधता म्हणजे काय ते सांगून भारतातील सजीवांचे भौगोलिक परिस्थितीनुसार वर्गीकरण करा.

Or/किंवा

- (a) Write a note on modern agricultural practices and their affect on environment. 8
आधुनिक शेती व त्याचा पर्यावरणावर होणारा परिणाम यावर सविस्तर माहिती लिहा.
(b) Explain the methods for biodiversity conservation. 7
जैवविविधता संवर्धनासाठी वापरण्यात येणाऱ्या पद्धती विशद करा.

3. Write short notes on any two of the following : 10

- (a) Deforestation
(b) Pesticide
(c) Flood
(d) Soil erosion.

खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा :

- (a) जंगलतोड
(b) जंतुनाशके
(c) पुर
(d) जमीनीची धुप.

1001—2025

2

X315YD1291BX315YD1291BX315YD1291BX315YD1291B

This question paper contains 3 printed pages]

CB—181—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Third Year) (Fifth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

POLITICAL SCIENCE

Paper-X

(Western Political Thinker)

(Friday, 21-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 noon

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

N.B. — (i) Attempt all questions.

(ii) All questions carry equal marks.

(i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. Explain the concept of ideal state of Plato. 10

प्लेटोच्या आदर्श राज्याची संकल्पना स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Discuss Plato's education theory.

प्लेटोच्या शिक्षणविषयक सिद्धांताची चर्चा करा.

P.T.O.

X315Y155853X315Y155853X315Y155853X315Y155853

WT

(2)

CB—181—2025

2. Write in detail Aristotle's thoughts about state. 10

अरिस्टॉटलचे राज्यविषयक विचार विस्तृतपणे लिहा.

Or

(किंवा)

Explain the thoughts of Aristotle on Revolution.

अरिस्टॉटलचा क्रांती संबंधीचा विचार स्पष्ट करा.

3. Describe Mill's views on Liberty. 10

मिलची स्वातंत्र्याची संकल्पना स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Describe J.S. Mill's representative government.

जे.एस. मिलच्या प्रातिनिधिक लोकशाहीचे वर्णन करा.

4. Write Machiavelli's thoughts on Human Nature. 10

मॅकीव्हेलीचे मानवी स्वभावसंबंधी विचार लिहा.

Or

(किंवा)

Describe Machiavelli's views on religion and morality.

मॅकीव्हेलीच्या धर्म आणि नैतिकतेसंबंधी विचारांची चर्चा करा.

X315Y155853X315Y155853X315Y155853X315Y155853

WT

(3)

CB-181-2025

5. Describe Rousseau's theory of social contract.

10

रुसोच्या सामाजिक कराराचे वर्णन करा.

Or

(किंवा)

Explain Rousseau's concept of 'General Will'.

रुसोची 'सामुहिक इत्हा' संकल्पना स्पष्ट करा.

CB-181-2025

3

X315Y155853X315Y155853X315Y155853X315Y155853

This question paper contains 2 printed pages

CB—180—2025

FACULTY OF ARTS

B.A. (Third Year) (Fifth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

HINDI (Optional)

Paper—X

(हिंदी भाषा)

(Friday, 21-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 noon

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

N.B. — (i) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

(ii) प्रश्नों के अनुसार अंक वितरित हैं।

1. भाषा की विशेषताओं को स्पष्ट कीजिए। 10

अथवा

हिंदी भाषा के आदिकाल पर प्रकाश डालिए।

2. भाषा की परिभाषाएँ बताते हुए उसके स्वरूप को विशद कीजिए। 10

अथवा

हिंदी भाषा के आधुनिक काल का विवेचन कीजिए।

P.T.O.

X315Y153CFDX315Y153CFDX315Y153CFDX315Y153CFDX315Y153CFDX

WT

(2)

CB—180—2025

3. भाषा प्रौद्योगिकी के स्वरूप एवं संभावनाओं पर प्रकाश डालिए। 10

अथवा

हिंदी भाषा की संवैधानिक स्थिति को स्पष्ट कीजिए।

4. हिंदी में रोजगार के विभिन्न अवसरों को विरलेखित कीजिए। 10

अथवा

हिंदी भाषा की वैश्विक स्थिति को विशद कीजिए।

5. टिप्पणियाँ लिखिए : 5

(अ) प्रयोजनमूलक हिंदी

अथवा

राष्ट्रभाषा

(ब) राजभाषा

अथवा

संपर्क भाषा।

CB—180—2025

2

X315Y153CFDX315Y153CFDX315Y153CFDX315Y153CFDX315Y153CFDX

This question paper contains 3 printed pages]

CB—136—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Third Year) (Fifth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

POLITICAL SCIENCE

Paper IX

(Indian Political Thought)

(Wednesday, 19-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 Noon

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

N.B. — (1) Attempt All questions.

(2) All questions carry equal marks.

(1) सर्व प्रश्न सोडवा.

(2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. Explain the Chatusutri program of B.G. Tilak.

10

बी.जी. टिळकाचा चतुःसूत्री कार्यक्रम स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Write Lokmanya Tilak's views on Nationalism.

लोकमान्य टिळक यांचे राष्ट्रवादाबाबतचे विचार लिहा.

P.T.O.

X315YC9FA57X315YC9FA57X315YC9FA57X315YC9FA57

WT

(2)

CB—136—2025

2. Explain M.K. Gandhi's views on Non-violence.

10

एम.के. गांधी यांचे अहिंसेसंबंधीचे विचार विशद करा.

Or

(किंवा)

Describe Mahatma Gandhi's views on state.

महात्मा गांधींच्या राज्यासंबंधी विचाराचे वर्णन करा.

3. Write M.N. Roy's thoughts on Radical Humanism.

10

एम.एन. रॉय यांचे नवमानवतावादासंबंधी विचार लिहा.

Or

(किंवा)

Describe Manvendranath Roy's thoughts on Marxism.

मानवेंद्रनाथ रॉय यांच्या मार्क्सवादासंबंधी विचाराचे वर्णन करा.

4. Explain Pandit Jawaharlal Nehru's thoughts on Democratic Socialism.

10

पंडित जवाहरलाल नेहरू यांचे लोकशाही समाजवादाबाबतचे विचार स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Write Pandit Jawaharlal Nehru's Idea of Secularism.

पंडित जवाहरलाल नेहरूंची धर्मनिरपेक्षतावादाची संकल्पना लिहा.

X315YC9FA57X315YC9FA57X315YC9FA57X315YC9FA57

WT

(3)

CB—136—2025

5. Describe Dr. B.R. Ambedkar's thoughts on Social Democracy. 10

डॉ. बी.आर. अंबेडकरांच्या सामाजिक लोकशाही विचाराचे वर्णन करा.

Or

(किंवा)

Explain Dr. B.R. Ambedkar's views on state Socialism.

डॉ. बी.आर. अंबेडकर यांचे राज्य समाजवादाविषयीचे विचार विशद करा.

CB—136—2025

3

X315YC9FA57X315YC9FA57X315YC9FA57X315YC9FA57

This question paper contains 2 printed pages]

CB—135—2025

FACULTY OF ARTS

B.A. (Third Year) (Fifth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

HINDI (Optional)

Paper IX

(हिंदी साहित्य का इतिहास)

(Wednesday, 19-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 Noon

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

N.B. :- (1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

(2) अंकों का वितरण प्रश्नों के अनुरूप है।

1. निर्गुण भक्ति काव्य की सामान्य विशेषताओं को स्पष्ट कीजिए। 10

अथवा

सगुण भक्ति काव्य की प्रवृत्तित विशेषताओं को विशद कीजिए।

2. रामभक्ति शाखा की प्रवृत्तियों को स्पष्ट कीजिए। 10

अथवा

ज्ञानमार्गी भक्ति काव्य की प्रवृत्तियों को विशद कीजिए।

P.T.O.

WT

(2)

CB—135—2025

3. भारतेन्दु युगीन कविता की प्रवृत्तियों को विशद कीजिए। 10

अथवा

द्विवेदी युगीन कविता की प्रवृत्तियों को समझाइए।

4. छायावादी कविता की विशेषताओं को समझाइए। 10

अथवा

प्रगतिवादी कविता की प्रवृत्तियों को समझाइए।

5. निम्नलिखित पर टिप्पणियाँ लिखिए :

(अ) आदिकालीन राजनीतिक परिस्थिति।

अथवा

पृथ्वीराज रासो।

(ब) रीतिसिद्ध काव्यधारा।

अथवा

कवि केशव।

CB—135—2025

2

This question paper contains 2 printed pages]

CB—90—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Third Year) (Fifth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

MARATHI

Paper X

(साहित्यविचार)

(Monday, 17-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 Noon

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

N.B. :- (1) सर्व प्रश्न सोडवा.

(2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : 10
- (i) भारतीय साहित्य मिमांसकांनी सांगितलेल्या साहित्याच्या व्याख्या सांगून साहित्याची लक्षणे लिहा.
- (ii) ललित व ललितेतर साहित्यातील फरक स्पष्ट करा.
2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : 10
- (i) मम्मटाचा प्रयोजन विचार स्पष्ट करा.
- (ii) स्वप्नरंजन व उद्बोधन या साहित्य प्रयोजनाची सविस्तर माहिती लिहा.

P.T.O.

X315YB82551X315YB82551X315YB82551X315YB82551

WT

(2)

CB—90—2025

3. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : 10
- (i) 'अभिधा' शब्दशक्तीचे प्रकार स्पष्ट करा.
- (ii) 'व्यंजन' शब्दशक्ती विषयी थोडक्यात माहिती लिहा.
4. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : 10
- (i) भरतमुनींच्या रससुत्राची सविस्तर माहिती लिहा.
- (ii) 'भाषा हे साहित्याचे माध्यम की साधन' ते स्पष्ट करा.
5. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) : 10
- (i) औचित्य
- (ii) आत्माविष्कार
- (iii) लक्षणा शब्दशक्ती
- (iv) शैलीविचार.

CB—90—2025

2

X315YB82551X315YB82551X315YB82551X315YB82551

This question paper contains 3 printed pages]

CB—91—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Third Year) (Fifth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

ECONOMICS

Paper X (Compulsory)

(Indian Economy)

(Monday, 17-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 Noon

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

N.B. :- (1) Attempt all questions.

(2) All questions carry equal marks.

(1) सर्व प्रश्न सोडवा.

(2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. What is Poverty ? Explain the effects of poverty. 10

दारिद्र्य म्हणजे काय ? दारिद्र्याचे परिणाम स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

What is Economic Planning ? State the need for Economic Planning.

आर्थिक नियोजन म्हणजे काय ? आर्थिक नियोजनाची आवश्यकता सांगा.

P.T.O.

X315YC3C05BX315YC3C05BX315YC3C05BX315YC3C05B

WT

(2)

CB—91—2025

2. What is the Mixed Economy ? Explain the characteristics of the Mixed Economy. 10

मिश्र अर्थव्यवस्था म्हणजे काय ? मिश्र अर्थव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Discuss the basic components of transport in Indian economy.

भारतीय अर्थव्यवस्थेतील वाहतूक या पायाभूत घटकांविषयी चर्चा करा.

3. Explain the role of Agriculture sector in economic development of India. 10

भारताच्या आर्थिक विकासात कृषी क्षेत्राची भूमिका स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Explain the role of foreign capital in economic development.

आर्थिक विकासात परकीय भांडवलाची भूमिका स्पष्ट करा.

4. Explain the concept of Human Development Index and its components. 10

मानव विकास निर्देशांकाची संकल्पना व त्याचे घटक स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

What is Liberalization ? Explain the impact of liberalization on Indian economy.

उदारीकरण म्हणजे काय ? उदारीकरणाचे भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील परिणाम स्पष्ट करा.

X315YC3C05BX315YC3C05BX315YC3C05BX315YC3C05B

WT

(3)

CB—91—2025

5. Write short notes on (any two) :

10

- (i) 12th Five Year Plan
- (ii) Foreign Direct Investment
- (iii) Education and Health
- (iv) Structure of NITI Aayog.

शेडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :-

- (i) 12वी पंचवार्षिक योजना
- (ii) प्रत्यक्ष विदेशी गुंतवणूक
- (iii) शिक्षण आणि आरोग्य
- (iv) निती आयोगाची रचना.

CB—91—2025

3

X315YC3C05BX315YC3C05BX315YC3C05BX315YC3C05B

This question paper contains 2 printed pages|

CB-50-2025

FACULTY OF ARTS

B.A. (Third Year) (Fifth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

MARATHI

Paper IX

(मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास)

(Friday, 14-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 Noon

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

N.B. :- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : 10
- (i) 'लीळाचरित्र' या ग्रंथाचे वैशिष्ट्ये लिहा.
- (ii) 'सूत्रपाठ' या ग्रंथाच्या आधारे महानुभाव संप्रदायाचे तत्त्वज्ञान स्पष्ट करा.
2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : 10
- (i) वारकरी साहित्याच्या प्रेरणा व स्वरूप स्पष्ट करा.
- (ii) संत नामदेवांच्या अंभंग वाङ्मयाचे विशेष सांगा.

P.T.O.

X315Y27EE46X315Y27EE46X315Y27EE46X315Y27EE46

WT

(2)

CB-50-2025

3. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : 10
- (i) महात्मा बसवेश्वरांच्या क्रांतिकारी वचनांचा परिचय करून द्या.
- (ii) मराठी भाषेतील आद्यग्रंथ म्हणून 'विवेकसिंधु' चे महत्त्व विशद करा.
4. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : 10
- (i) संत एकनाथांच्या भारुडातील सामाजिक प्रबोधनाचा विचार स्पष्ट करा.
- (ii) संत एकनाथ लिखित 'भावार्थ रामायण' या ग्रंथाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
5. खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा : 10
- (i) मराठी शिलालेख
- (ii) संत जनाबाई
- (iii) संत चोखामेळ
- (iv) शिशुपालवध.

CB-50-2025

2

X315Y27EE46X315Y27EE46X315Y27EE46X315Y27EE46

Shri Kumarswami Mahavidyalaya, Ausa

Department of Library

SRTMU, Nanded.

B A Third Year

6th Semester Examination

November/December 2025

This question paper contains 2 printed pages]

CB—68—2025

FACULTY OF ARTS

B.A. (Third Year) (Sixth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

HINDI

Paper XI

(साहित्यशास्त्र)

(Saturday, 15-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 Noon

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

N.B. :- (1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

(2) प्रश्नों के अनुरूप अंक वितरित हैं।

1. काव्य की विभिन्न परिभाषाओं पर प्रकाश डालिए। 10

अथवा

काव्य के तत्त्वों को विशद कीजिए।

2. काव्य के हेतुओं को स्पष्ट कीजिए। 10

अथवा

काव्य के प्रयोजनों की चर्चा कीजिए।

3. शब्द-शक्ति की परिभाषाओं की चर्चा करते हुए उसके स्वरूप को स्पष्ट कीजिए। 10

P.T.O.

X315Y1917D2X315Y1917D2X315Y1917D2X315Y1917D2

WT

(2)

CB—68—2025

अथवा

अभिधा शब्द-शक्ति को विशद कीजिए।

4. व्यंजना शब्द-शक्ति का विवेचन कीजिए। 10

अथवा

लक्षणा शब्द-शक्ति का अर्थ बताते हुए उसके भेदों पर प्रकाश डालिए।

5. टिप्पणियाँ लिखिए :

(अ) मार्क्सवादी आलोचना 5

अथवा

ऐतिहासिक आलोचना।

(ब) सैद्धांतिक आलोचना 5

अथवा

तुलनात्मक आलोचना।

CB—68—2025

2

X315Y1917D2X315Y1917D2X315Y1917D2X315Y1917D2

This question paper contains 2 printed pages!

CB—35—2025

FACULTY OF ARTS

B.A. (Third Year) (Sixth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

MARATHI

Paper XII

(भाषाविज्ञान आणि व्याकरण)

(Thursday, 13-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 Noon

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

N.B. :- (1) सर्व प्रश्न सोडवा.

(2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : 10
(i) भाषा म्हणजे काय ? ते सांगून भाषेचे स्वरूप लिहा.
(ii) अर्थपरिवर्तनाची व्याख्या सांगून कारणे विशद करा.
2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : 10
(i) बोलीभाषेच्या निर्मितीची कारणे विशद करा.
(ii) ध्वनिपरिवर्तनाचे स्वरूप सविस्तर लिहा.
3. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : 10
(i) विभक्तीचे स्वरूप सविस्तर उलगडून दाखवा.
(ii) उच्चार प्रक्रियेचे प्रकार कोणते ते लिहा.

P.T.O.

X315Y698A52X315Y698A52X315Y698A52X315Y698A52

WT

(2)

CB—35—2025

4. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : 10
(i) भावे प्रयोगाची व्याख्या सांगून भावे प्रयोगाचे प्रकार सोदाहरण लिहा.
(ii) प्रमाणभाषेचे वेगळेपण तुमच्या शब्दात लिहा.
5. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही दोन) : 10
(i) कर्मणी प्रयोग
(ii) बोलीभाषेचे स्वरूप
(iii) आघात
(iv) अर्धभेद.

CB—35—2025

2

X315Y698A52X315Y698A52X315Y698A52X315Y698A52

This question paper contains 3 printed pages]

CB—69—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Third Year) (Sixth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

POLITICAL SCIENCE

Paper XI

(Political Ideology)

(Saturday, 15-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 Noon

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

N.B. — (1) Attempt all questions.

(2) All questions carry equal marks.

(1) सर्व प्रश्न सोडवा.

(2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. Explain the meaning and salient features of political ideology. 10

राजकीय विचारप्रणालीचा अर्थ स्पष्ट करून वैशिष्ट्ये सांगा.

Or

(किंवा)

Explain the meaning and scope of political ideology.

राजकीय विचारप्रणालीचा अर्थ व व्याप्ती स्पष्ट करा.

P.T.O.

X315Y28BBA9X315Y28BBA9X315Y28BBA9X315Y28BBA9

WT

(2)

CB—69—2025

2. Give the reasons of origin of Liberalism. 10

उदारमतवादाच्या उदयाची कारणे सांगा.

Or

(किंवा)

State the nature of modern Liberalism.

आधुनिक उदारमतवादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

3. Explain the characteristics of Marxism. 10

मार्क्सवादाची वैशिष्ट्ये विशद करा.

Or

(किंवा)

Explain the Marxist theory of the state.

मार्क्सचा राज्यविषयक सिद्धांत स्पष्ट करा.

4. Explain the meaning and nature of Democratic Socialism. 10

लोकशाही समाजवादाचा अर्थ आणि स्वरूप स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Discuss the meaning and development of Democratic Socialism.

लोकशाही समाजवादाचा अर्थ व विकासाची चर्चा करा.

X315Y28BBA9X315Y28BBA9X315Y28BBA9X315Y28BBA9

WT

(3)

CB-69-2025

5. Explain the meaning and principles of Fascism. 10

फसिझमचा अर्थ व तत्त्वे स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Write the meaning of Fascism and explain the reasons for its rise.

फसिझमचा अर्थ लिहून त्याच्या उदयाची कारणे स्पष्ट करा.

CB-69-2025

3

X315Y28BB9A9X315Y28BB9A9X315Y28BB9A9X315Y28BB9A9

This question paper contains 2 printed pages]

CB—113—2025

FACULTY OF ARTS

B.A. (Third Year) (Sixth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

HINDI

Paper—XII

(भाषा शिक्षण)

(Tuesday, 18-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 noon

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

- N.B.** — (i) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
(ii) प्रश्नों के अनुसार अंक वितरित हैं।

1. शुद्ध वर्तनी के नियमों का विवेचन कीजिए। 10

अथवा

व्यंजन की परिभाषा देते हुए उसके भेदों की चर्चा कीजिए।

2. स्वर के भेद लिखिए। 10

अथवा

शुद्ध वर्तनी के महत्व को समझाइए।

3. वचन की परिभाषा देकर उसके भेदों की चर्चा कीजिए। 10

अथवा

क्रिया के भेदों को स्पष्ट कीजिए।

P.T.O.

X315YE02238X315YE02238X315YE02238X315YE02238

WT

(2)

CB—113—2025

4. काल की परिभाषा देकर उसके भेदों को स्पष्ट कीजिए। 10

अथवा

लिंग के भेदों की चर्चा कीजिए।

5. टिप्पणियाँ लिखिए :

(अ) डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम 5

अथवा

कबीर।

(ब) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर 5

अथवा

महादेवी वर्मा।

CB—113—2025

2

X315YE02238X315YE02238X315YE02238X315YE02238

This question paper contains 3 printed pages]

CB—114—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Third Year) (Sixth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

POLITICAL SCIENCE

Paper-XII

(Modern Political Analysis)

(Tuesday, 18-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 noon

Time—2 Hours

Maximum Marks—40

N.B. — (i) Attempt all questions.

(ii) All questions carry equal marks.

(i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. Write the characteristics of modern political analysis. 10

आधुनिक राजकीय विश्लेषणाची वैशिष्ट्ये सांगा.

Or

(किंवा)

Explain the importance of modern political analysis.

आधुनिक राजकीय विश्लेषणाचे महत्त्व सांगा.

P.T.O.

X315YF86A74X315YF86A74X315YF86A74X315YF86A74

WT

(2)

CB—114—2025

2. State the characteristics of behaviorist theory of modern political analysis. 10

आधुनिक राजकीय विश्लेषणाच्या वर्तनवादी सिद्धांताची वैशिष्ट्ये सांगा.

Or

(किंवा)

Evaluate systemist theories of political analysis.

राजकीय विश्लेषणाच्या व्यवस्थावादी सिद्धांताचे मूल्यमापन करा.

3. State the characteristics of ideal political leadership. 10

आदर्श राजकीय नेतृत्वाचे वैशिष्ट्ये सांगा.

Or

किंवा

Write the types of political participation.

राजकीय सहभागाचे प्रकार सांगा.

4. Write the types of political leadership. 10

राजकीय नेतृत्वाचे प्रकार सांगा.

Or

(किंवा)

Write the basic factors of political participation.

राजकीय सहभागाचे आधारभूत घटक सांगा.

X315YF86A74X315YF86A74X315YF86A74X315YF86A74

WT

(3)

CB-114-2025

5. Explain the functions of political party.

10

राजकीय पक्षाची कार्य लिहा.

Or

(किंवा)

Explain the characteristics of Political Parties.

राजकीय पक्षाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

CB-114-2025

3

X315YF86A74X315YF86A74X315YF86A74X315YF86A74

This question paper contains 3 printed pages]

CB—236—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Third Year) (Sixth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

HISTORY

Paper XI

(Landmarks of World History)

(Tuesday, 25-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 Noon

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

N.B. :- (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

(i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. Describe the factors responsible for the Russian Revolution. 10

रशियन राज्यक्रांतीला जबाबदार उरलेल्या घटकांचे वर्णन करा.

Or

(किंवा)

State the causes of the rise of Nazism.

नाझीवादाच्या उदयाची कारणे विशद करा.

P.T.O.

X315Y282068X315Y282068X315Y282068X315Y282068

WT

(2)

CB—236—2025

2. Write the causes of the Second World War. 10

दुसऱ्या महायुद्धाची कारणे लिहा.

Or

(किंवा)

Explain Benito Mussolini's foreign policy.

बेनिटो मुसोलिनीचे परराष्ट्रीय धोरण स्पष्ट करा.

3. Write the causes for the establishment of the United Nations. 10

संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या स्थापनेची कारणे लिहा.

Or

(किंवा)

Explain Adolf Hitler's foreign policy.

अडॉल्फ हिटलरचे परराष्ट्रीय धोरण स्पष्ट करा.

4. Write the effects of the Russian Revolution. 10

रशियन राज्यक्रांतीचे परिणाम लिहा.

Or

(किंवा)

Narrate the major events in the unification of Italy.

इटालीच्या एकीकरणातील महत्त्वाच्या घटना विशद करा.

X315Y282068X315Y282068X315Y282068X315Y282068

WT

(3)

CB-236-2025

5. Write short notes on (any two) :

10

- (i) Effects of Second World War
- (ii) Fascism
- (iii) Achievements of U.N.O.
- (iv) Nazism

कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा :

- (i) दुसऱ्या महायुद्धाचे परिणाम
- (ii) फॅसिझम
- (iii) युनोची कामगिरी
- (iv) नाझिझम.

CB-236-2025

3

X315Y282068X315Y282068X315Y282068X315Y282068

This question paper contains 3 printed pages]

CB—235—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Third Year) (Sixth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

HISTORY

Paper XI

[History of Modern India (1857 AD to 1947 A.D.)]

(Tuesday, 25-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 Noon

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

N.B. :- (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions are equal marks.

(i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. Describe the Non-co-operation Movement under the leadership of Mahatma Gandhi. 10

महात्मा गांधींच्या नेतृत्वाखालील असहकार चळवळीचे वर्णन करा.

Or

(किंवा)

Give an account of Revolutionary Movement in the province of Bengal.

बंगाल प्रांतातील क्रांतीकारी चळवळीचा अढ्या घ्या.

P.T.O.

X315Y44D220X315Y44D220X315Y44D220X315Y44D220

WT

(2)

CB—235—2025

2. Write a detailed note on the Morley-Minto Act of 1909. 10

1909 च्या मोर्ले-मिंटो कायद्यावर सविस्तर टिपा लिहा.

Or

(किंवा)

Describe in detail The Indian Independence Act 1947.

1947 च्या भारतीय स्वातंत्र्य कायद्याविषयी सविस्तर माहिती द्या.

3. Explain the features of Indian Constitution. 10

भारतीय राज्यघटनेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Write a detailed information of the Quit India Movement.

भारत छोडो आंदोलनाची सविस्तर माहिती लिहा.

4. State the causes of rise of revolutionary movement. 10

क्रांतीकारी चळवळीच्या उदयाची कारणे सांगा.

Or

(किंवा)

Write an essay on the Government of India Act 1935.

1935 च्या भारत सरकार कायद्यावर निबंध लिहा.

X315Y44D220X315Y44D220X315Y44D220X315Y44D220

WT

(3)

CB-235-2025

5. Write short notes on (any two) :

10

- (i) Preamble
- (ii) Mountbatten Plan
- (iii) Montague-Chelmsford Reforms Act of 1919
- (iv) Azad Hind Sena

शुडक्यात टिपा धा (कोणल्याही दोन) :

- (i) सरनामी
- (ii) माऊटबॅटन योजना
- (iii) 1919 च्या माटेस्व्यू चेम्सफर्ड सुधारणा कायदा
- (iv) आझाद हिंद सेना.

CB-235-2025

3

X315Y44D220X315Y44D220X315Y44D220X315Y44D220

This question paper contains 3 printed pages]

CB—282—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Third Year) (Sixth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

HISTORY

Paper-XII

(Social Reformers in Maharashtra and Awakening Movements)

(Friday, 28-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 noon

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

N.B. :- (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

(i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. Write the social work of Karmveer Bhauroao Patil. 10

कर्मवीर भाऊराव पाटील यांचे सामाजिक कार्य लिहा.

Or

(किंवा)

Explain the social achievements of Dr. Babasaheb Ambedkar.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांची सामाजिक कामगिरी स्पष्ट करा.

P.T.O.

X315Y06223EX315Y06223EX315Y06223EX315Y06223E

WT

(2)

CB—282—2025

2. Describe the social achievements of Karmayogi Baba Amte. 10

कर्मयोगी बाबा आमटे यांच्या सामाजिक कार्याचे वर्णन करा.

Or

(किंवा)

Write the challenges facing the superstition eradication movement.

अंधश्रद्धा निर्मूलन चळवळी समोरील आव्हाने लिहा.

3. Explain the educational work of Karmveer Bhauroao Patil. 10

कर्मवीर भाऊराव पाटील यांचे शैक्षणिक कार्य स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Write in detail the transplant of human organs.

मानवी अवयवांच्या प्रत्यारोपणाचा सविस्तर तपशील लिहा.

4. Write the educational work of Dr. Babasaheb Ambedkar. 10

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे शैक्षणिक कार्य लिहा.

X315Y06223EX315Y06223EX315Y06223EX315Y06223E

WT

(3)

CB—282—2025

Or

(किंवा)

Explain the nature of organ donation movement.

अवयवदान चळवळीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

5. Write short notes on any two of the following :

10

- (i) Black Magic Act, 2013
- (ii) Bharat Jodo Coampaign
- (iii) Earn and Learn Scheme
- (iv) Skill Based Education.

खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा :

- (i) काळी जादू कायदा, 2013
- (ii) भारत जोडो अभियान
- (iii) कमवा व शिका योजना
- (iv) कौशल्यावर आधारित शिक्षण.

CB—282—2025

3

X315Y06223EX315Y06223EX315Y06223EX315Y06223E

This question paper contains 3 printed pages]

CB—160—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Third Year) (Sixth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

SOCIOLOGY

Paper XI

(Indian Social Reformer)

(Thursday, 20-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 Noon

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

N.B. :- (i) Attempt all questions.

(ii) All questions carry equal marks.

(i) सर्व प्रश्न सोडवा.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. Explain the significance of social reform.

10

सामाजिक सुधारणेचे महत्व स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Write the biography of Mahatma Jyotirao Phule in detail.

महात्मा ज्योतीराव फुले यांचे जीवनचरित्र सविस्तर लिहा.

P.T.O.

X315YCI A226X315YCI A226X315YCI A226X315YCI A226

WT

(2)

CB—160—2025

2. Explain the Chhatrapati Shivaji Maharaj's thoughts on secularism. 10

छत्रपती शिवाजी महाराजांचे धर्मनिरपेक्षतेवरील विचार स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Write the biography of Dr. Babasaheb Ambedkar in detail.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे जीवनचरित्र सविस्तर लिहा.

3. Explain the contribution of Rajarshi Shahu Maharaj in women empowerment. 10

राजर्षी शाहू महाराजांचे महिला सक्षमीकरणातील योगदान स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Elaborate the contribution of Mahatma Jyotirao Phule to farmers.

महात्मा ज्योतीराव फुले यांचे शेतकऱ्यांसाठी योगदान विशद करा.

4. Discuss the 'Social Justice Policy' of Chhatrapati Shivaji Maharaj. 10

छत्रपती शिवाजी महाराजांचे 'सामाजिक न्यायचे धोरण' याविषयी चर्चा करा.

Or

(किंवा)

Discuss Rajarshi Shahu Maharaj's views on reservation policy.

राजर्षी शाहू महाराजांचे आरक्षण धोरणविषयक दृष्टीकोण यांची चर्चा करा.

X315YCI A226X315YCI A226X315YCI A226X315YCI A226

WT

(3)

CB-160-2025

5. Explain the role of social reformers in social reform.

10

सामाजिक सुधारणेतील समाज सुधारकांची भूमिका विशद करा.

Or

(किंवा)

Explain Dr. Babashaheb Ambedkar thoughts on labour welfare.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे कामगार कल्याण विषयीचे विचार स्पष्ट करा.

CB-160-2025

3

X315YC1A226X315YC1A226X315YC1A226X315YC1A226

This question paper contains 3 printed pages.

CB—164—2025

FACULTY OF INTERDISCIPLINARY STUDIES
B.A. (Third Year) (Sixth Semester) EXAMINATION
NOVEMBER/DECEMBER, 2025

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

Paper-XVI

(Reference Source and Service)

(Thursday, 20-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 Noon

Time—2 Hours

Maximum Marks—40

N.B. :- (i) Attempt all questions.

(ii) All questions carry equal marks.

(i) सर्व प्रश्न सोडवा.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. What are the geographical sources ? Explain the types of geographical sources. 10

भौगोलिक संदर्भ साधने म्हणजे काय ? भौगोलिक संदर्भ साधनांचे प्रकार सांगा.

Or

(किंवा)

What is Encyclopedia ? Explain the different types of Encyclopedia.

P.T.O.

X315YC3021EX315YC3021EX315YC3021EX315YC3021E

WT

(2)

CB—164—2025

ज्ञानकोश म्हणजे काय ? ज्ञानकोशाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

2. Write a note on the selective dissemination information service. 10

निवडक माहितीचे प्रसारण सेवेवर निबंध लिहा.

Or

(किंवा)

Give detailed information about 'INFLIBNET'.

इन्फ्लिबनेट विषयी सविस्तर माहिती लिहा.

3. What is translation service ? Explain the different types of translation. 10

भाषांतर सेवा म्हणजे काय ? भाषांतराचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Explain the information of current awareness service in detail.

प्रचलित जागरूकता सेवेवर सविस्तर माहिती लिहा.

4. Write short notes on any two of the following : 10

(1) Reprography Services

(2) NISSAT

(3) Abstract services

X315YC3021EX315YC3021EX315YC3021EX315YC3021E

WT

(3)

CB-164-2025

(4) Year book.

खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा :

- (1) प्रतिलिपी सेवा
- (2) निसट
- (3) सार सेवा

CB-164-2025

3

X315YC3021EX315YC3021EX315YC3021EX315YC3021E

This question paper contains 3 printed pages]

CB—162—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Third Year) (Sixth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

PUBLIC ADMINISTRATION

Paper XI

(Western Administrative Thinkers)

(Thursday, 20-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 Noon

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

N.B. :- (i) Attempt all questions.

(ii) All questions carry equal marks.

(i) सर्व प्रश्न सोडवा.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. State the Abraham Maslow's theory of needs of hierarchy. 10

अब्राहम मास्लोचा गरजांचा पदसोपान सिद्धांत सांगा.

Or

(किंवा)

Explain the F.W. Riggs thought on development administration.

एफ. डब्ल्यू. रीग्जचे विकास प्रशासनाविषयक विचार स्पष्ट करा.

P.T.O.

X315YC25582X315YC25582X315YC25582X315YC25582

WT

(2)

CB—162—2025

2. Elucidate the Herbert Simon's decision making theory. 10

हर्बर्ट सायमनचा निर्णय प्रक्रिया सिद्धांत विशद करा.

Or

(किंवा)

Write brief information on Max Weber's types of authority.

मॅक्स वेबरच्या आधिपतेच्या प्रकारांवर थोडक्यात माहिती लिहा.

3. Discuss the Woodrow Wilson's concept of comparative public administration. 10

वूड्रो विल्सन यांच्या तुलनात्मक लोकप्रशासन संकल्पनेची चर्चा करा.

Or

(किंवा)

Describe the Abraham Maslow's theory of motivation.

अब्राहम मास्लोच्या अधिप्रेरणा सिद्धांताचे वर्णन करा.

4. Write the Herbert Simon's theory of communication. 10

हर्बर्ट सायमन यांचा संसृचन सिद्धांत लिहा.

Or

(किंवा)

Explain the Max Weber's concept of bureaucracy.

मॅक्स वेबरची नोकरशाही संकल्पना स्पष्ट करा.

X315YC25582X315YC25582X315YC25582X315YC25582

WT

(3)

CB-162-2025

5. Write short notes on (any two) :

10

- (i) SALA model
- (ii) Public Administration-Political Science Relationship.
- (iii) Prismatic society
- (iv) Woodrow Wilson's contribution.

थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :-

- (i) साला प्रारूप
- (ii) लोकप्रशासन-राज्यशास्त्र संबंध
- (iii) लोलकीय समाज
- (iv) वुड्रो विल्सनचे योगदान.

CB-162-2025

3

X315YC25582X315YC25582X315YC25582X315YC25582

This question paper contains 3 printed pages]

CB—198—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Third Year) (Sixth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

PUBLIC ADMINISTRATION

Paper-XII

(Indian Constitution and Administration)

(Saturday, 22-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 noon

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

N.B. :- (i) Attempt all questions.

(ii) All questions carry equal marks.

(i) सर्व प्रश्न सोडवा.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. Focus on the salient features of the Indian Constitution. 10

भारतीय राज्यघटनेच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांचा प्रकाश टाका.

Or

(किंवा)

Elucidate the Directive Principles of State Policy.

राज्याच्या धोरणाची मार्गदर्शक तत्वे विशद करा.

P.T.O.

X315Y44530BX315Y44530BX315Y44530BX315Y44530B

WT

(2)

CB—198—2025

2. Explain the structure and functions of the Election Commission of India. 10

भारताच्या निवडणूक आयोगाची संरचना आणि कार्य स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

State the meaning and objectives of Administrative reforms.

प्रशासकीय सुधारणांचा अर्थ आणि उद्दिष्टे सांगा.

3. Write an essay on globalization and administration. 10

जागतिकीकरण आणि प्रशासन यावर एक निबंध लिहा.

Or

(किंवा)

Describe the fundamental rights in detail.

मूलभूत अधिकारांचे सविस्तर वर्णन करा.

4. Discuss the structure and function of National Human Right Commission. 10

राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाची संरचना आणि कार्य यावर चर्चा करा.

Or

(किंवा)

Critically evaluate the first Administrative reforms commission.

पहिल्या प्रशासकीय सुधारणा आयोगाचे दीर्घकालीन मूल्यमापन करा.

X315Y44530BX315Y44530BX315Y44530BX315Y44530B

WT

(3)

CB—198—2025

5. Write short notes on (any two) :

10

- (i) Formation of Indian Constitution
- (ii) Stress management
- (iii) Judicial activism
- (iv) Preamble.

कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा :

- (i) भारतीय राज्यघटना निर्मिती प्रक्रिया
- (ii) तणाव व्यवस्थापन
- (iii) न्यायालयीन सक्रियता
- (iv) उद्देशिका.

CB—198—2025

3

X315Y44530BX315Y44530BX315Y44530BX315Y44530B

This question paper contains 2 printed pages]

CB—201—2025

FACULTY OF INTERDISCIPLINARY

B.A. (Third Year) (Sixth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

Paper XVII

(Library Cataloguing Theory)

(Saturday, 22-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 Noon

Time—2 Hours

Maximum Marks—40

N.B. :- (1) Attempt All questions.

(2) All questions carry equal marks.

(1) सर्व प्रश्न सोडवा.

(2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. Write the structure of main entry by AACR-II. 10

ए.ए.सी.आर.-II प्रमाणे मुख्य नोंदीची रचना लिहा.

Or

(किंवा)

Detail the word by word arrangement of catalogue cards.

शब्द प्रति शब्द तालिकापत्राची रचना सविस्तर लिहा.

P.T.O.

X315Y47F7BDX315Y47F7BDX315Y47F7BDX315Y47F7BD

WT

(2)

CB—201—2025

2. Explain types of subject catalogue. 10

विषय तालिकाकरणाचे प्रकार स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

What is Added Entry ? Explain importance and types of added entries.

पूरक नोंद म्हणजे काय ? पूरक नोंदीचे महत्त्व आणि प्रकार स्पष्ट करा.

3. Describe in detail various parts of main entry of classified catalogue code. 10

वर्गीकृत तालिका संहितेच्या मुख्य नोंदीच्या विविध विभागाचे सविस्तर वर्णन करा.

Or

(किंवा)

Explain in detail on catalogue the impact of ICT.

तालिकाकर माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञानाचा प्रभाव सविस्तर लिहा.

4. Write short notes on any two of the following : 10

(i) Letter by Letter arrangement

(ii) Library of Congress

(iii) Metadata

(iv) MARC.

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर थोडक्यात टिपा लिहा :

(i) वर्षानिहाय वर्णानुक्रम रचना

(ii) लायब्ररी ऑफ कॅंग्रेस

(iii) मेटाडेटा

(iv) मार्क.

CB—201—2025

2

X315Y47F7BDX315Y47F7BDX315Y47F7BDX315Y47F7BD

This question paper contains 3 printed pages]

CB—197—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Third Year) (Sixth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

SOCIOLOGY

Paper-XII

(Techniques of Social Research)

(Saturday, 22-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 noon

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

N.B. :- (i) Attempt all questions.

(ii) All questions carry equal marks.

(i) सर्व प्रश्न सोडवा.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. Explain the characteristics of data collection. 10

तथ्य संकलनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Elaborate the types of Questionnaire.

प्रश्नावलीचे प्रकार विशद करा.

P.T.O.

X315Y8B441AX315Y8B441AX315Y8B441AX315Y8B441A

WT

(2)

CB—197—2025

2. State the importance of Observation in social research. 10

सामाजिक संशोधनात निरीक्षणाचे महत्त्व सांगा.

Or

(किंवा)

Take a review of primary and secondary techniques of data collection.

तथ्य संकलनाच्या प्राथमिक आणि द्वितीयक तंत्राचा आढावा घ्या.

3. Write the characteristics of sampling method. 10

नमुना निवडीची वैशिष्ट्ये लिहा.

Or

(किंवा)

Elucidate the importance of Statistics.

सांख्यिकीचे महत्त्व विशद करा.

4. Take review of Mean, Mode and Median. 10

मध्य, मध्यांक आणि मध्यमान यांचा आढावा घ्या.

Or

(किंवा)

State the meaning of report writing and write the objectives of report writing.

अहवाल लेखनाचा अर्थ सांगून अहवाल लेखनाची उद्दिष्टे लिहा.

X315Y8B441AX315Y8B441AX315Y8B441AX315Y8B441A

WT

(3)

CB-197-2025

5. Explain the type of simple random sampling. 10

साधा यादृशिक नमुना निवड प्रकाराचे विवेचन करा.

Or

(किंवा)

Elucidate the importance of computer in social research.

सामाजिक संशोधनात संगणकाचे महत्व विशद करा.

CB-197-2025

3

X315Y8B441AX315Y8B441AX315Y8B441AX315Y8B441A

This question paper contains 5 printed pages!

CB—196—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Third Year) (Sixth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

ENGLISH (Optional)

Paper-XII

(Modern English Structure : Introduction to English Grammar)

(Saturday, 22-11-2025)

Time : 10.00 a.m. to 12.00 noon

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

N.B. :- (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

(iii) All questions carry equal marks.

1. (A) Give short answers to any *five* of the following questions in *one* or *two* sentences each : 5

- (1) Define the term 'morpheme'.
- (2) What is 'bound morpheme' ?
- (3) Explain a 'compound word' with an example.
- (4) What is meant by a 'Clipping' ?
- (5) What is 'stem' ?
- (6) What is 'affix' ?
- (7) Give *two* examples of the negative prefixes.

P.T.O.

X315YD8DD48X315YD8DD48X315YD8DD48X315YD8DD48

WT

(2)

CB—196—2025

(B) Analyse the following words into their constituent morphemes (any *five*): 5

- (1) Unrest
- (2) Expected
- (3) Useless
- (4) Sings
- (5) Slowly
- (6) Table cloth
- (7) Decided

2. (A) Give short answers to any *five* of the following questions in *one* or *two* sentences each : 5

- (1) List out the members of the 'Open Word' class.
- (2) What is 'adjective' ?
- (3) What heads an 'adverb phrase' ?
- (4) What is a 'determiner' ?
- (5) Write the definition of a 'conjunction'.
- (6) Explain 'dynamic verb' with an example.
- (7) What is 'pronoun' ?

X315YD8DD48X315YD8DD48X315YD8DD48X315YD8DD48

WT

(3)

CB—196—2025

(B) Identify and analyse any *two* of the phrases in the following drawing tree diagram for each : 5

- (1) Several books
- (2) Looked
- (3) Very beautiful
- (4) In the market

3. (A) Give short answers to any *five* of the following questions in *one* or *two* sentences each : 5

- (1) What is a 'simple sentence' ?
- (2) How many basic types of clause are there ?
- (3) Give an example of an SVO-type clause.
- (4) What is an 'object' ?
- (5) What phrase or a clause can function as a 'subject' ?
- (6) How many principal elements are there in a clause ?
- (7) What is a 'compound' sentence ?

(B) Do as directed (any *five*) : 5

- (1) He is an engineer. (Add a question tag)
- (2) Rajabhau writes a letter. (Change the voice)

P.T.O.

X315YD8DD48X315YD8DD48X315YD8DD48X315YD8DD48

WT

(4)

CB—196—2025

(3) Would he answer me ? (Make it assertive)

(4) This is not a slow bus. (Make it affirmative)

(5) The girls are brave. (Make it exclamatory)

(6) I the Taj last year.
(Use suitable verb form of 'visit')

(7) sun rises in east.

4. (A) Give the answer to any *five* of the following :

- (1) What is a 'compound sentence' ?
- (2) Write an example of a 'finite clause'.
- (3) What are the functions of a 'that-clause' ?
- (4) What are the functions of an 'adverb clause' ?
- (5) What is meant by a 'non-finite clause' ?
- (6) Give an example of a 'verb-less clause'.
- (7) What is the structure of a 'prepositional clause' ?

5. (A) Comment on the difference in the form and meaning in any *two* of the following : 5

- (1) (a) His illness can be fatal.
- (b) His illness may be fatal.

X315YD8DD48X315YD8DD48X315YD8DD48X315YD8DD48

WT

(5)

CB—196—2025

(2) (a) Which books do you like best ?

(b) What books do you like best ?

(3) (a) Lata sings well.

(b) Lata is singing well.

(4) (a) We sat on the grass.

(b) We sat in the grass.

(B) Say whether the following sentences are ambiguous. Comment on the ambiguity if any (any two) :

5

(1) I love Danish butter and cheese.

(2) John and Mary went to England.

(3) They are German teachers.

(4) They can fish.

CB—196—2025

5

X315YD8DD48X315YD8DD48X315YD8DD48X315YD8DD48